

שיל"ת

קונטרס

דפידשנו

על סדר הדף היומי

קובץ ביאורים והערות על סדר הדף היומי שנתלכנו
בלימוד בצוותא על ידי

הר"ד זלמן חיים הומינר הי"ו
והבה"ח יוסף יצחק גולדשטיין הי"ו

יוצא לאור ע"י
ארגון שיעורי תורה שע"י קהילת קרעטשניף

גיליון רלח שנה ה' פרשת בהעלותך חודש סיון שנת ה' תשפ"ה
לפ"ג

שבועות לו. – מב:

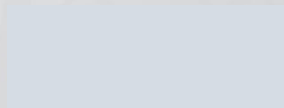
קוראים המעוניינים להצטרף לרשימת תפוצה במייל

ניתן לפנות לכתובת המייל

sh0533132203@gmail.com

להנצחות וכן לכל ענייני הגליון ניתן לפנות

להר"ר זלמן חיים הומינר בפל' 053-3132203

**נ.ב. הביאורים וההערות נכתבו תוך כדי לימוד ואפשר ונפלו טעויות
ולכן נבקש מכל מי שיש לו הערות או הארות אם יוכל לשלוח בכתב
לכתובת מייל הנ"ל.**

פרנס השבוע

מה בגליון?

• הא' דתנא בגמ' ארור בו נידוי בו קללה בו שבועה בו נידוי דכתיב אורו מרוז אמר מלאך ה' ארו ארור ישביה ואמר עולא בארבע מאה שיפורי שמתיה ברה למרוז, והיינו דהלימוד שהארור יס בו נידוי למידים ממה דשמתיה ברה למרוז, כריך ביאור דהרי בפסוק עכמו אין איזה משמעות דבנידוי איירי, דהרי אפשר לפרשו בפשיטות דקילל ברה לרוז בארור על שלא בא לעזרת ישראל במלחמה, ומנין לנו דבנידוי איירי, ואם מהא דאמר עולא דבארבע מאה שיפורי שמתיה למידים דבנידוי איירי, עדיין קשה מנין לו לעולא דבכך איירי, וודאי אין הגמ' מביאה ראייה לצרייתא מדברי עולא האמורא? (הערה ע"ג)

• מה דאמרו בגמ' לימא מסייע ליה טענו חטין והודה לו בשעורים וכו' ת"ש טענו כלים וקרקעות הודה בכלים וכפר בקרקעות וכו', והיינו דראו להוכיח משני אופנים אלו במשנה דהמודה באחת מהן חייב, ודחו בגמ' דאיירי בטענו חטין ולא טענו שעורים כדי להודיעך כוחו דרבן גמליאל דחולק בשלא טענו כלום מכך, וגבי קרקעות דחו הראיה דלכך איירי בקרקעות להודיעך זוקקין, קשה דאם משני אלו לא הכליחו להביא ראייה להא' דהודה באחת מהן דחייב, למה לא הביאו ראייה מהאופן שלמדנו במשנה בטענו כדי שזמן והודה לו בקנקנים, דנחלקו אדמון וחכמים אם הקנקנים הוה ממין

הטענה וחייב או לא, דשם איכא ראייה גמורה להא דמודה באחת מהן דחייב, דטעמא דנחלקו כאן משום דאולי הקנקנים לא טענו כלל, וטענו רק השמן שבהקנקנים, אבל אם היה טוענו להדיא הכדים והשמן, ודאי היו מודים חכמים לאדמון דחייב ומשום דהודה לו באחת מהן דהיינו בהקנקנים, וכן קשה למה לא הביאו לקמן קושיא מינה לר' חייא אמר ר' יוחנן דכבר דפטור בכהאי גוונא? (הערה פ"ב)

• הא דא"ל רב יימר לרב אשי אורבא מרבנן משלח גלימי דאינשי אללא לא מזדקקין ליה לדיניה, והיינו דהקשו בגמ' דלמה אורבא מרבנן יהא כוחו גדול משאר אינשי בלהוציא ממון, ולכך תיראו דאדרבא משום שאין משביעין אותו לכך אינו יכול להוציא הממון מיד מי שהוא תובע, וכדי שלא נחשדנו, קשה לאידך גיסא, דלמה יפסיד האורבא מרבנן בשביל כך, וכי בשביל שלא נפגע בו יש לו להפסיד? (הערה פ"ג)

• מה דאמר שמואל לקטן ליפרע מנכסי קטן להקדש ליפרע מנכסי הקדש לקטן ליפרע מנכסי קטן תנינא מנכסי יתומים לא יפרע אללא בשבועה תרתי למה לי הא קמ"ל כדאביי קשישא דתני אביי קשישא יתומין שאמרו גדולים ואין כריך לומר קטנים בין לשבועה בין לזיבורית, והיינו דעל אף שכבר למידים במשנה דמנכסי יתומים לא יפרע אללא בשבועה, מ"מ לא הוה ידעינן דהוא הדין בגדולין בנכסי אביהם, וזה קמ"ל כאן במשנה כפי שתני אביי קשישא דיתומין שאמרו בגדולים איירי, אבל קשה דגם זה כבר תנינו דברייתא כדאביי קשישא ולמאי בעינן שוב למימר כן במשנה? (הערה פ"ז)

דף לו ע"א

עג. בגמ' תנא ארור בו נידוי בו קללה בו שבועה בו נידוי דכתיב אורו מרוז אמר מלאך ה' ארו ארור ישביה ואמר עולא בארבע מאה שיפורי שמתיה ברק למרוז. היינו דחלימוד שהארור יש בו נידוי למידים ממה דשמתיה ברק למרוז. אבל באמת צריך ביאור דהרי בפסוק עצמו אין איזה משמעות דבנידוי איירי, דהרי אפשר לפרשו בפשיטות דקילל ברק לרוז בארור על שלא בא לעזרת ישראל במלחמה, ומנין לנו דבנידוי איירי, ולכאורה מהא דאמר עולא דבארבע מאה שיפורי שמתיה למידים דבנידוי איירי, רק דעדיין קשה מנין לו לעולא דבכך איירי, וודאי אין הגמ' מביאה ראיה לברייתא מדברי עולא, וברור הדבר דעולא היה לו איזה לימוד לומר כן, רק דצריך ביאור מהו אותו לימוד, והעיקר חסר מן הספר.

ואולי יש לומר דבאמת אין הגמ' מביאה לימוד לדברי הברייתא דבארור יש בו נידוי, דהרי הברייתא לא הביאה לימוד לכך וממילא אין הגמ' צריכה להביא הלימוד לכך, רק דרצו בגמ' להביא אופנים שמצינו בו כדברי הברייתא דבארור יש בו נידוי, ולכך הביאו הארור ששמתיה ברק למרוז, וכדברי עולא דבנידוי איירי שם, דממילא ניחא דאין מביאין ראיה לדברי הברייתא אלא רק אופן היכן מצינו כן, ובזה די לסמוך על דברי עולא על אף דאמורא הוא ולא תנא, וצריך עוד עיון בזה.

פרק ה

דף לו ע"א

עד. בגמ' ת"ש לא אם אמרת בנזיר טמא שכן לוקה תאמר בשבועת הפקדון שאינו לוקה מדקאמר לוקה מכלל דאתרו ביה וקאמר תאמר בשבועת הפקדון שאינו לוקה אבל קרבן

מיייתי מאי אינו לוקה דאינו
 נפטר במלקות מכלל דנזיר
 טמא נפטר במלקות וכו'. היינו
 דמה שרצו להוכיח מברייתא זו
 דבשבועת הפקדון מביא קרבן
 ואינו לוקה באם התרו ביה, זה
 דחו דמה שאמרו אינו לוקה
 אפשר לפרש דלא די לו במלקות
 ובעינן גם קרבן, דממילא אפשר
 לומר דהצד השלישי באיבעיא
 דבעינן בין מלקות ובין קרבן,
 דממילא הוכחה מכאן אי אפשר
 להביא, כי אם להוכיח דלא כצד
 הראשון דרק לוקה, דזה ודאי
 אינו דהרי כתיב כאן דאינו
 לוקה, דממילא איבעיא לן אחר
 ברייתא זו רק בין הב' צדדים
 האחרונים אם די בקרבן או
 בעינן גם מלקות וגם קרבן. אבל
 קשה דאיך שייך לבאר הברייתא
 דאינו לוקה היינו דלא די לו
 במלקות ובעינן גם קרבן, הרי
 אם נכון הוא למה לא נלמד
 באמת שבועת הפקדון מנזיר
 טמא, הרי מה דרצינו לדחות
 דנזיר טמא חמור ממנו דהוא
 לוקה ואילו שבועת הפקדון אינו
 לוקה, הרי אמרו עכשיו דשבועת

הפקדון חמור דבעינן בין מלקות
 ובין קרבן, אלא ודאי מוכרחים
 לבאר דאינו לוקה היינו דמביא
 רק קרבן ולכך הוא קל מנזיר
 טמא דכן לוקה, ולכן אי אפשר
 לו ללמוד מנזיר טמא, וממילא
 כן אפשר להוכיח דשבועת
 הפקדון מביא קרבן ואינו לוקה,
 ומה דחו כאן כלל, וצ"ע.

דף לח ע"א

עה. בגמ' ת"ש תן לי חטין ושעורין
 וכוסמין תני שעורין וכוסמין
 והאי תנא כל הכי שביש תני
 ואזיל אלא הא מני רבי היא
 דאמר לא שנא כזית כזית ולא
 שנא כזית וכזית פרטא הוי
 ת"ש מדידיה ר' מאיר אומר
 אפי' חטה ושעורה וכוסמת
 חייב על כל אחת ואחת תני
 חטה שעורה כוסמת. היינו
 דבתחילה רצו לתרץ דכל הני
 דכתיב בהם בוא"ו לך לך ולא
 לך, או תשומת יד גזל ואבידה
 וכדומה כולם יש לגרום בהם
 בלא וא"ו, אבל דחו בגמ' דאי
 אפשר לדחות ולגרות כל הני

ולומר דבכולם שביש תנא הגירסא, ולכך אמרו דרבי היא דבאמת סבר דלא שנא בא"ו או בלא וא"ו דשניהם פרטא הוי. אבל קשה דא"כ למה במה שהקשו מר' מאיר ידיה מחטה ושעורה וכוסמת כן דחו לומר תני חטה שעורה כוסמת דהיינו בלא וא"ו, הרי עכשיו אמרנו דאין לומר דשביש תני ואזיל, ומאי שנא. וצריך לומר דכאן כיון דבחד ברייתא שביש תני שייך לומר תני חטה שעורה כוסמת, אבל בהני דלעיל דכדי לתרץ כולם יש לשבש כולם, זה לא מסתבר שיהיו כולם משובשים בגירסא, ולכך תירצו דכל הני דלעיל רבי היא דממילא אין צורך לשבש גירסתם, אבל לשבש ברייתא אחת עדיין יש לתרץ ולקיים הכי הגירסא.

דף לח ע"ב

עו. בגמ' אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן מאי טעמא דר' שמעון הואיל ועיקר קנס הוא תובע אמר רבא משל למה

הדבר דומה לאדם שאמר לחבירו תן לי חטין ושעורין וכוסמין שיש לי בידך א"ל שבוע שאין לך בידי חטין ואשתכח דחטין הוא דלית ליה וכו' א"ל אביי מי דמי התם בחטין קא כפר ליה בשעורין וכוסמין לא קא כפר ליה. היינו דרבא אמר דהיות ולא נשבע על השעורין וכוסמין ואילו על החטין אקושטא אשתבע ופטור, כך כאן הוא פטור מבושת ופגם שאינן עיקר. אבל באמת קשה עליו קושייתו של אביי דאין זה דומה כלל, דהרי כאן גם הבושת ופגם קא תבע ולמה יפטר מהם, וממילא קשה מה היה ההו"א של רבא לדמותם כלל. ואולי יש לומר דסבר רבא דהיות והקנס הוא העיקר, ממילא ברור לן דהתביעה עליו בא ולא על הבושת ופגם, וזהו דומיא דשעורין וכוסמין דהטעם שלא נשבע עליהם משום דעיקר התביעה היה על החטין, וממילא כמו ששם מצינו שאם על החטין אקושטא אשתבע פטור גם מן השעורין וכוסמין.

ועל אף דלכאורה הם כלולים בשבועתו רק שהיו טפלים לחטין ולכך לא הזכירם להדיא, ממילא כך כאן אם הוא פטור מקנס יש לו להיות פטור גם מן הטפלים לו דהיינו בושט ופגם כיון דעיקר התביעה על הקנס היה.

פרק ו

עז. במשנה דינר זהב יש לי בידך אין לך בידי אלא דינר כסף וטריסית ופונדיות ופרוטה חייב שהכל מין מטבע אחת. היינו דעל אף דמה שטענו היה דינר זהב והוא מודה לו בינר כסף וכדומה, מ"מ הכל ממין הטענה דכל המטבעות מין אחת נינהו. אבל לכאורה קשה דהרי לעיל במשנה אמרו דאם טענו שתי כסף והוא הודה לו בפרוטה פטור, דדהטעה היה בכסף ואילו הפרוטה הוא מנחושת, ומאי שנא למה שם לא אמרו דכל המטבעות מין אחת נינהו. ועיין ברש"י שכבר ביאר דשם איירי שטענו כסף במשקל שתי מעות

והוא הודה לו בנחושת במשקל פרוטה, דממילא איירי בכסף ונחושת עצמם ולא במטבעות, ולכך אין ההודאה ממין הטענה, אבל כאן דאיירי הכל במטבעות מין אחת נינהו. אבל באמת עדיין קשה דלמה נאמר דכל המטבעות מין אחת נינהו, ומאי שנא מב' כלים זה מכסף וזה מנחושת דאין אומרים דכל הכלים מין אחת נינהו, ומשום דהם נעשים משני חומרים שונים, הרי גם כאן הדינר זהב עשוי מזהב והדינר כסף מכסף ומאי שנא. ואולי יש לומר דבמטבעות כיון דכל המטבעות כל תשמישם הוא לקנות ולסחור בהם, ממילא אין כלל נפק"מ ממה הם עשויים חוץ מלגבי שווים, ומשא"כ בכלים גם תשמישם אינו שוה וכלי מזהב כעשוי לתשמיש אחד, ואילו כלי מכסף עשוי לתשמיש אחר, דזה נעשה לתשמיש מכובד וזה לתשמיש פשוט וכדומה, דממילא תשמישם תלוי בחומר שהוא נעשה ממנו, ולכך אין זה ממין הטענה של זה.

דף לט ע"א

ע. בגמ' וכל עבירות שבתורה נפרעין ממנו וכאן ממנו וממשפחתו שנאמר אל תתן את פיך לחטיא את בשרך ואין בשרו אלא קרובו שנאמר ומבשרך לא תתעלב ועל עבירות שבתורה נפרעין ממנו וכאן ממנו ומכל העולם כולו שנאמר אלה וכחש. היינו דכאן בשבועת שקר חמורה משאר עבירות שנפרעין גם ממנו וגם ממשפחתו וגם מכל העולם כולו. אבל צריך ביאור דאם הביאו לימוד דנפרעין גם מכל העולם כולו, למאי צריכין למימר דנפרעין ממשפחתו, הרי ממילא הם כלולים בכל העולם, וגם כ"ש הוא דמשפחתו נפרעין הימנה. ומאידך גיסא קשה מה דאמרו דנפרעין מכל העולם שנאמר אלה וכחש, מה ראייה איכא מינה דנפרעין מכל העולם כולו. ובאמת הראייה היא מן המשך הכתוב שם בפסוק ג' דכתיב שם על כן תאבל הארץ וכפי שהובא לקמן בגמ', דממילא חזינן דכל

העולם תאבל על האלה וכחש, רק דעדיין קשה למאי בעינן למימר דנפרעין ממשפחתו. ואולי יש לומר דעל אף דמשפחתו כלולים בכל העולם, ועל אף דכ"ש הוא וכנ"ל, מ"מ לכך הביאו לימוד מפורש על משפחתו דייקא, כיון דעל משפחתו אדם חושש יותר מאם יפרעו מכל העולם, וכדי שיהא הדבר לנגד עיניו דיפרעו ממשפחתו אם ישבע לשקר, ובכך אולי נמנע ממנו להשבע לשקר, לכך הביאו לימוד מיוחד על כך להזהירו בזה. ולפי זה לכאורה היה צריך לומר הלימוד על כל העולם לפני הלימוד על משפחתו, דהרי מכך הוא חושש יותר, מ"מ הביאו כסדר הקירבה אליו בתחילה משפחתו ואח"כ כל העולם.

ע. בגמ' וכל עבירות שבתורה ממשפחתו לא והכתיב ושמתי אני את פני באיש ההוא ובמשפחתו ותניא אמר ר' שמעון אם הוא הטא משפחתו מה חטאת לומר לך אין לך משפחה שיש בה מוכס שאין

כולה מוכסים ושיש בה לסתים
 שאין כולה לסטים מפני
 שמחפין עליו. היינו דבאמת
 בכל התורה מצינו שנפרעין גם
 משפחתו, והחילוק הוא אם
 נפרעין מהם באותו דין כפי
 שנפרעין מן החוטא עצמו. אבל
 קשה מה דאמר ר' שמעון דאין
 משפחה שיש בה מוכס שאין
 כולה מוכסין, הרי מצינו גדולי
 עולם שהיה במשפחתם חוטאים,
 ונכדו של רבי ושל ר' שבעון בר
 יוחאי עצמו שהוא בעל המימרא
 וכדומה, וודאי באלו אין לומר
 דמחפין עליהם ושיהיו כמותם,
 דממילא למה באמת נפרעין
 ממשפחתם. ואולי יש לומר דשם
 איירי בראש משפחה שחטא
 ומשפחתו היינו ביתו וזרעו,
 דמסתמא מחפין על אביהם
 נינהו, ומשא"כ באותם צדיקים
 איירי בזרעם שחטאו, דבהם אין
 לומר דיחפו על זרעם שחטאו.
 אבל עדיין קשה דהרי בחזקיה
 מצינו דגרר עצמות אביו ולא
 חיפה עליו, וממילא למה אמר ר'
 שמעון דאין לך משפחה שיש
 בה מוכס ואין כולה מוכסין. ועוד

קשה דהרי כאן נקט ר' שמעון
 בדבריון משפחה שאין בה
 מוכס, משמע דאין נפק"מ אין
 אם ראש המשפחה הוא המוכס,
 או שישבמשפחה אחר שהוא
 מוכס ואפי' מזרעה, דבכל גוונא
 כולן מוכסין ומשום דמחפין עליו,
 דממילא אין לחלק בין ראש
 המשפחה למי מזרע המשפחה
 שחטא. ואולי יש לומר דבסתם
 המשפחה מחפין על החוטא
 ולכך אמר הכתוב ושמתי פני
 וכו' ובמשפחתו, אבל איכא
 יוצאין מן הכלל שאינם כן ואינם
 מחפין על החוטא ובאמת בהם
 לכאורה לא יפרע הקב"ה על
 אותו חוטא אפי' שהוא
 ממשפחתם, ור' שמעון מיירי על
 רובא דעלמא שנוהגין לחפות
 על כל אחד ממשפחתם. ועל אף
 דנקט בדבריו אין לך משפחה
 דמשמע כל אחד, יש לומר
 דכוונתו דאין לך משפחה שיהיו
 בה לכל הפחות כמה שיחפו על
 החוטא, אבל שייך שיהיו יחידים
 בכל משפחה שלא יחפו על
 החוטא ולא יהיו מוכסין כמותו,
 וצ"ע בזה.

דף לט ע"ב

פ. בגמ' אי הכי אימא סיפא שתי כסף ופרוטת יש לי בידך אין לך בידי אלא פרוטה חייב אי אמרת בשלמא שוה משום הכי חייב אלא אי אמרת דווקא אמאי חייב מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו מידי הוא טעמא אלא לשמואל וכו'. היינו דתירצו בגמ' דבאמת לא קשה למה חייב ועל אף דבדווקא איירי כאן דהיינו בכסף ונחושת ממש, דשמואל סבר דאם הודה באחת מהן חייב, וכאן דהודה בפרוטת דהיא נחושת חייב גם על הכסף. אבל באמת קשה מה היה הקושיא כלל לומר דאם דווקא קתני אמאי חייב, הרי לא רק לשמואל בהודה על אחת מהן חייב, אלא דכל המשנה כאן סברה כן, בין לאדמון ובין לחכמים, דהרי הם נחלקו במשנה גבי הודה בקנקנים של שמן אם הוא נחשב כהודה ממין הטענה או לא, דאדמון סבר דנחשב כהודה על אחת מהן וחייב, ואילו

חכמים סברו דאין זה נחשב כהודה על אחת מהן כיון דלא טענו קנקנים אלא את השמן שבקנקנים, דממילא זה ודאי דלכו"ע אם טענו קנקנים להדיא והודה עליהן דחייב, וכשמואל דבהודה על אחת מהן חייב, דממילא מה היה הקושיא כאן כלל, וצ"ע.

דף מ ע"א

פא. בגמ' ור' אלעזר לימא מדסיפא כשמואל מתרין רישא נמי כשמואל סבירא ליה לא סיפא דוקא דקתני שהכל מין מטבע אחת ורישא כרב או כשמואל. היינו דהו"א דהיות ור' אלעזר דייק בסיפא כשמואל מהא דכתיב שהכל מין מטבע אחת, דהיינו שמיירי בתובעו זהב דווקא ומ"מ חייב משום דזהב במטבע טענו, ולכך כל מטבע הגם שאינה מזהב ממין הטענה היא, דממילא כשם שביאר הסיפא כשמואל הו"א דהוא סובר דגם הרישא כשמואל דבטענו זהב ממש איירי ולא בשוה, ודחו בגמ' דאין ראיה

ודווקא בסיפא דייק ר' אלעזר כשמואל, אבל ברישא יהא סובר או כרב או כשמואל. והיינו דאין לומר דבסיפא רק מצא ר' אלעזר לתרין כשמואל ובאמת סובר גם כרב, דהרי היה לו דיוק לבאר הסיפא דווקא כשמואל, ולכך הו"א שגם ברישא סבר כמותו. אבל באמת צריך ביאור דמה ההו"א להכריח דר' אלעזר כשמואל סבירא ליה גם ברישא, הרי אין שם ראיה למימר דאיירי בזהב דווקא וכשמואל, ואם משום דבסיפא סבר כמותו יש לומר דבכוליה סבר כמותו, א"כ מה סבירא לגמ' בהו"א ומה נדחה במסקנא, דמה נשתנה בסברא. ואולי יש לומר דהו"א דהיות וגם בליטרא זהב מצינו לעיל דבהכרח איירי בדווקא, וכפי דתירצו לעיל וליטרא זהב שאני, לכך הו"א דר' אלעזר דגם מצא בהא דמין מטבע אחת גם לדייק כשמואל ודאי יהא סובר דכל המשנה כשמואל ואפי' ברישא, אבל במסקנא דחו דאין זה הכרח דעדיין אפשר לומר דרך הסיפא

כשמואל סבירא ליה, דהרי הא דמטבע אחת נכתב בסמוך להא דליטרא זהב ושניהם בסיפא נינהו, ולכך יש לומר דרך הסיפא כשמואל, ואדרבא יש לומר דהיות וליטרא זהב איירי בדווקא דאי אפשר לבארה באופן אחר וכנ"ל בגמ', לכך הביאו אחריו אופן נוסף שאיירי בדווקא והיינו הא דמטבע אחת, אבל באמת חוץ מאלו המשנה דהיינו הרישא אפשר דאיירי בשוה וכרב.

פב. בגמ' לימא מסייע ליה טענו חטין והודה לו בשעורים וכו' ת"ש טענו כלים וקרקעות הודה בכלים וכפר בקרקעות וכו'. היינו דרצו להוכיח משני אופנים אלו כמשנה דהמודה באחת מהן חייב, ודחו בגמ' דאיירי בטענו חטין ולא טענו שעורים כדי להודיעך כוחו דרבן גמליאל דחולק בשלא טענו כלום מכך, וגבי קרקעות דחו הראיה דלכך איירי בקרקעות להודיעך זוקקין, אבל באמת קשה דאם משני אלו לא הצליחו להביא ראיה להא דהודה באחת מהן דחייב,

למה לא הביאו ראיה מאופן שלמדנו בין שני אלו במשנה בטוענו כדי שמן והודה לו בקנקנים, דנחלקו אדמון וחכמים אם הקנקנים הוה ממין הטענה וחייב או לא, דשם איכא ראיה גמורה להא דמודה באחת מהן דחייב, דטעמא דנחלקו כאן משום דאולי הקנקנים לא טענו כלל, וטענו רק השמן שבקנקנים, אבל אם היה טוענו להדיא חכדים והשמן, ודאי היו מודים חכמים לאדמון דחייב ומשום דהודה לו באחת מהן דהיינו בקנקנים, וממילא למה לא הביאו ראיה מאופן זה, וכן קשה למה לא הביאו לקמן קושיא מינה לר' חייא אמר ר' יוחנן דסבר דפטור בכהאי גוונא. ובאמת לקמן אמרו גבי טענו שור ושה והודה לו על השה חייב הא מני אדמון היא, משמע דסברה הגמ' דרק אדמון סבר דהמודה על אחת מהן חייב, ומשום דהזכיר בדבריו גם שה וכפי שמחייב על הקנקנים משום שהזכירם בדבריו, אבל לחכמים סברה הגמ' דאינו מחייב בהודה

על אחת מהן, רק דעדיין קשה דהרי כבר דייקנו דמשמע דבסתם מודה באחת מהן מודים חכמים דחייב, ודווקא שם אמרו חכמים דאין זה ממין הטענה, אבל בטענו להדיא על אחת מהן לכאורה נראה דגם לחכמים חייב, וצ"ע.

דף מא ע"א

פג. בגמ' א"ל רב יימר לרב אשי צורבא מרבנן משלח גלימי דאינשי אלא לא מזדקקין ליה לדיניה. היינו דהקשו בגמ' דאיך שייך לומר דצורבא מרבנן לא משבעין ליה ומוציאין הממון ממי שהוא תובע בלא שבועה, דלמה יהא כוחו גדול משאר אינשי בלחוציא ממון, ולכך תירצו דבאמת אין משביעין אותו אבל אין הכוונה שיוציא ממון בלא שבועה, אלא אדרבא משום שאין משביעין אותו לכך אינו יכול להוציא הממון מיד מי שהוא תובע, דא"א לומר לו להשבע ולחשוד בו שכבר נפרע החוב. אבל א"כ קשה לאידך גיסא, דלמה יפסיד הצורבא

מרבנן בשביל כך, וכי בשביל שלא נפגע בו יש לו להפסיד. ואולי יש לומר דאם מעצמו יבוא להשבע יתנו לו להשבע ולא יפסיד, רק אנן לא נזיקו להשבע ולחשוד בו שהוא משקר.

דף מא ע"ב

פר. בגמ' תנן מנה לי בידך אמר לו הן אמר לו אל תתנהו לי אלא בפני עדים למחר אמר לו תנהו לי נתתיו לך חייב מפני שצריך ליתנו לו בעדים תיובתא דשמואל. היינו דשמואל אמר דיכול לומר לו פרעתוך בפני עדים וחלכו להם למדינת הים, וכאן משמע דאינו נאמן עד שיביאו את העדים. אבל קשה למה רק על שמואל הקשו כאן, הרי גם על רב אסי עצמו קשה, דהרי הוא אמר דרק אם אמר לו בשעת ההלואה אל תפרעני אלא בעדים צריך לפורעו בעדים, אבל בלא התנה בשעת ההלואה אינו חייב ליתן לו בעדים, ואילו כאן משמע דיכול

לומר לו כן גם בשעת תביעה ואפי' שלא התנה כן בשעת ההלואה, דהרי במשנה אמר לו אל תפרעני אלא בעדים רק אחר שהודה לו בשעת תביעה שהוא חייב לו, ומ"מ אמרו דחייב ליתן לו בעדים, וצ"ע.

פה. בגמ' פריך רב אחא ממאי

דבשעת הלואה קאי דלמא בשעת תביעה קאי והכי קאמר ליה לאו בעדים הלוייתך בעדים היה לך לפורעני אבל בשעת הלואה דברי הכל חייב. היינו דמה שרצה שמואל לתרץ דתנאי היא אם יכול לטעון בפני עדים שהלכו למדינת הים פרעתי לך, עדיין קשה על שמואל דאפשר דרב יהודה אמר כן רק באמר לו בשעת תביעה, דכיון שלא התנה עמו מתחילה לפורעו בעדים לכך יכול לומר פרעתי בפני שנים שהלכו למדינת הים, אבל בהתנה מתחילה לא יהא יכול לומר כן, ומוכרח להביא העדים שבאמת פרע. אבל קשה דהרי אם לרב יהודה בלא התנה מתחילה אינו חייב לפורעו בעדים למאי צריך

לומר כלל פרעתי בפני שנים
שהלכו למדינת הים, הרי בלא
עדים כלל יכול לפורעו, אלא
ודאי דכן איירי רב יהודה
בהתנה מתחילה ומ"מ מועיל
טענה זו לפוטרו עכשיו, דסוף
סוף למענו פרע בעדים. דכך גם
משמע מדברי רב יהודה דטענה
זו מועלת כב' עדים משמע אפי'
בהתנה מתחילה, וממילא למה
לא יהא ניהא בתירוצו של
שמואל דתנאי היא, וצ"ע.

דף מב ע"א

פו. בגמ' החוה דאמר ליה לחבריה
הב לי שית מאה זוזי דמסיקנא
בך א"ל פרעתיך מאה קבי
עפצי דקיימי בשיתא שיתא
א"ל לאו בארבעה ארבעה הוו
קיימי אתו תרי סהדי ואמרו הן
בארבעה ארבעה הוו קיימי
אמר רבא הוחזק כפרן וכו'.
היינו דסבר רבא דהיות והוחזק
הלוח כפרן במה שאמר שהיו
שוות שיתא כל קב ולכך טען
ששילם כל השש מאות זוז,
ולמעשה היו שוות ארבעה זוז
כל קב, וכן חייב עדיים מאתים,

ממילא על אף שעכשיו הוא
טוען שגם שאר המאות שילם
במעות חוץ מאותן קבין ששילם,
אינו נאמן לומר כן אפי'
בשבועה, דכבר הוחזק כפרן
לגבי שווי הקבין, ולכך חייב
לשלם אותן מאתים. אבל קשה
דהרי גם המלוח הוחזק כאן
כפרן ושקרן, דהרי בתחילה הוא
בא ודורש כל השש מאות זוז,
ואילו אח"כ הודה לו ללוח
שארבע מאות הוא כן שילם,
ורק מאתים הוא דורש עכשיו,
דממילא הוחזקו שניהם כפרנים,
ולמה נחייב הלוח ונפסידו, ולא
נפסיד למלוח ונפטור הלוח
מתשלום נוסף, דבמה עדיף האי
מחאי. ואולי יש לומר דבאמת
לא הודה המלוח ללוח על הקבין
ששים כלל, ואפי' על ארבעה
ארבעה לא הודה, רק דרצה
המלוח להוכיח שהלוח כפרן
ושקרן, ולכך אמר לו הרי גם אם
לדברך שילמת לי בקבין הרי
הם לא היו שוים שיתא שיתא
כי אם ארבעה ארבעה, ועל זה
הביא עדים שמעידים שבאמת
כך היה שוה הקב באותו זמן,

דף מב ע"ב

וגם הם אינם מעידים שהלוח שילם הקבים ושכך היו שוים, אלא רק גבי שווי הקב הם מעידים ולא על מעשה התשלום כלל, וממילא המלוה עדיין דבק בגירסתו הראשונה שהוא חייב לו כל השש מאות זוז, והלה הלוח טוען שגם הקבין שילם שהם ארבע מאות זוז וכפי דברי העדים, ועוד מאתים שילם במעות, דממילא הוחזק הלוח כפרן, דבתחילה טען ששילם הכל בקבין ושהיו שוים שיתא שיתא, ואילו עכשיו הוא טוען ששאר המאתים שילם במעות, ולכך חייב לשלם למלוה הכל ואינו יכול להשבע לפטור עצמו, אבל רמי בר חמא סבר דאין זה בחזקת כפרן, דהרי טענתו כמתחילה דשילם הכל, רק דלא זכר אם היה הקבין עצמן שוים שיתא ובכך שילם הכל, או שהיו שוים ארבעה והשאר שילם במעות, והיות ומילתא דלא רמיא על איניש הוא לאו אדעתיה, ודחה רבא טענתו דשער הקב אדם זוכר ולכך הוחזק כפרן וחייב.

פז. בגמ' שמואל אמר לקטן ליפרע מנכסי קטן להקדש ליפרע מנכסי הקדש לקטן ליפרע מנכסי קטן תנינא מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה תרתי למה לי הא קמ"ל כדאביי קשישא דתני אביי קשישא יתומין שאמרו גדולים ואין צריך לומר קטנים בין לשבועה בין לזיבורית. היינו דעל אף שכבר למידים במשנה דמנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה, מ"מ לא הוה ידעינן דהוא הדין בגדולין בנכסי אביהם, וזה קמ"ל כאן במשנה כפי שתני אביי קשישא דיתומין שאמרו בגדולים איירי. אבל באמת קשה דגם זה כבר תנינו בברייתא כדאביי קשישא ולמאי בעינן שוב למימר כן במשנה. ואולי יש לומר דלא הוה ידעינן מברייתא זו ולכך אמרו כן במשנה, ומשא"כ לומר משנה אחר שכבר שנויה במשנה ארת זה ודאי אין צריך, דהתנא יודע ממשנה אחרת השנויה כן, אבל

יח

ביאורים

מסכת שבועות

והערות

ברייתות אפשר דלא ידעו מהן
ולכך בעינן למימר כן במשנה.